

Vierentwintig uur
uit het leven van
een vrouw

Vierentwintig uur
uit het leven van
een vrouw

Stefan Zweig

Uitgeverij Diderot

ISBN: 9789403725734

Oorspronkelijke titel: *Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau*

Vertaling © Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

Vierentwintig uur uit het leven van een vrouw

In het kleine pension aan de Rivièra waar ik destijds, tien jaar voor de oorlog, verbleef, was aan onze tafel een felle discussie uitgebroken. Onverwacht dreigde die te ontaarden in een woeste woordenstrijd, ja zelfs in venijn en beledigingen. De meeste mensen hebben een afgestompte verbeelding. Wat hen niet rechtstreeks raakt, wat zich niet opdringerig als een scherpe wig tot vlak tegen hun zintuigen boort, weet hen nauwelijks in vuur en vlam te zetten. Maar zodra er vlak voor hun ogen, binnen tastbaar bereik van hun gevoel, ook maar iets kleins gebeurt, laait er meteen een buitensporige hartstocht in hen op. Alsof ze de zeldzaamheid van hun betrokkenheid goedmaken met een ongepaste en overdreven felheid.

Zo was het ook ditmaal met ons door en door burgerlijke tafelgezelschap, dat zich anders vreedzaam bezighield met luchtige praatjes en oppervlakkige grapjes, en meestal meteen na de maaltijd uiteenviel: het Duitse echtpaar trok eropuit om amateurfoto's te maken, de gezapige Deen ging op zijn saaie vispartijen, de voorname Engelse dame keerde terug naar haar boeken, het Italiaanse echtpaar vertrok voor allerlei escapades naar Monte Carlo, en ik ging in een tuinstoel luieren of werken. Deze keer hield de verbitterde discussie ons echter volledig aan elkaar geklonken. En wanneer een van ons plotseling opsprong, was dat niet, zoals gewoonlijk, om beleefd afscheid te nemen, maar uit heetgebakerde woede, die, zoals ik al zei, ronduit agressieve vormen aannam.

De gebeurtenis die ons kleine tafelgezelschap zo had opgezweept, was dan ook vreemd genoeg. Het pension waarin wij zevenen verbleven, deed zich aan de buitenkant weliswaar voor als een vrijstaande villa — ach, wat een schitterend uitzicht boden de

ramen op het grillig door rotsen getande strand! — maar in werkelijkheid was het niets meer dan de goedkopere dependance van het grote Palace Hotel. Via de tuin was het er rechtstreeks mee verbonden, zodat wij, de bewoners van het bijgebouw, voortdurend met de hotelgasten in aanraking kwamen.

En juist dat hotel had de vorige dag een schandaal van de eerste orde beleefd. Met de middagtrein van 12.20 uur was namelijk een jonge Fransman aangekomen. Ik kan het niet laten het tijdstip zo nauwkeurig te noemen, omdat het zowel voor deze episode als voor het onderwerp van die verhitte discussie belangrijk is. Hij had een kamer aan de strandzijde met uitzicht op zee gehuurd; dat wees op zichzelf al op een zekere welstand.

Maar niet alleen zijn ingetogen elegantie maakte hem op een aangename manier opvallend. Vooral zijn uitzonderlijke schoonheid, die meteen sympathiek aandeed, trok de aandacht. In zijn smalle, bijna meisjesachtige gezicht omspeelde een zijdezachte blonde snor warme, zinnelijke lippen; over zijn blanke voorhoofd krulde zacht, bruingolvend haar, en zijn vriendelijke ogen leken met iedere blik te strelen. Alles aan zijn verschijning was zacht, innemend en beminnelijk, maar zonder ook maar iets kunstmatigs of aanstellerigs.

Van een afstand deed hij aanvankelijk een beetje denken aan die roze wassen etalagepoppen die in de vitrines van grote modezaken ijdel achteroverleunen, met een sierwandelstok in de hand, als toonbeeld van mannelijke schoonheid. Maar van dichtbij verdween elke indruk van dandyachtige gemaaktheid. Want bij hem was de innemendheid — een uiterst zeldzaam geval — volkomen natuurlijk en aangeboren, alsof die uit zijn huid zelf was gegroeid.

In het voorbijgaan groette hij iedereen afzonderlijk, tegelijk bescheiden en hartelijk, en het was werkelijk aangenaam om te zien hoe zijn altijd parate charme zich bij iedere gelegenheid moeiteloos openbaarde. Als een dame naar de garderobe ging om

haar mantel te halen, sprong hij meteen op om dat voor haar te doen. Voor ieder kind had hij een vriendelijke blik of een grappige opmerking. Hij was hartelijk in de omgang en tegelijkertijd discreet.

Kortom, hij leek een van die gezegende mensen die uit ervaring weten dat hun open gezicht en jeugdige charme anderen genoeg doen, en die dat zelfvertrouwen telkens weer in gratie weten om te zetten. Onder de grotendeels oudere en ziekelijke hotelgasten werkte zijn aanwezigheid als een weldaad. Met die triomfantelijke tred van de jeugd, die storm van zorgeloosheid en levenslust waarmee charme sommige mensen zo rijkelijk bedeeft, had hij onweerstaanbaar ieders sympathie veroverd.

Al twee uur na zijn aankomst speelde hij tennis met de twee dochters van de forse, gezapige fabrikant uit Lyon: de twaalfjarige Annette en de dertienjarige Blanche. Hun moeder, de verfijnde, tere en uiterst gereserveerde Madame Henriette, keek met een zacht glimlachje toe hoe haar nog niet uitgevlogen dochters onbewust koket met de jonge vreemdeling flirtten.

Die avond keek hij een uur lang toe aan onze schaaktafel en vertelde tussendoor, zonder zichzelf op te dringen, een paar aardige anekdotes. Daarna wandelde hij opnieuw lange tijd met Madame Henriette over het terras heen en weer, terwijl haar man zoals altijd domino speelde met een zakenrelatie. Laat op de avond zag ik hem vervolgens nog in de schaduw van het kantoor, verward in een verdacht vertrouwelijk gesprek met de secretaresse van het hotel.

De volgende ochtend vergezelde hij mijn Deense metgezel bij het vissen en bleek hij daar verrassend veel van te weten. Daarna sprak hij lange tijd met de fabrikant uit Lyon over politiek. Ook daarbij bleek hij een uitstekend gesprekspartner, want het bulderende gelach van de dikke heer klonk boven de branding uit. Na de lunch — voor een goed begrip van de situatie is het werkelijk noodzakelijk dat ik al deze onderdelen van zijn dagindeling zo

nauwkeurig vermeld — zat hij opnieuw een uur lang alleen met Madame Henriette in de tuin bij een kop zwarte koffie. Daarna speelde hij weer tennis met haar dochters en maakte hij in de hal een praatje met het Duitse echtpaar.

Om zes uur kwam ik hem bij het station tegen toen ik een brief op de post wilde doen. Hij kwam haastig op me af en vertelde, alsof hij zich moest verantwoorden, dat men hem onverwacht had teruggeroepen, maar dat hij over twee dagen zou terugkomen. Die avond ontbrak hij inderdaad in de eetzaal, maar alleen lijfelijk: aan alle tafels sprak men uitsluitend over hem en prees men zijn aangename, opgewekte aard.

Die nacht, het zal tegen elf uur zijn geweest, zat ik op mijn kamer om een boek uit te lezen, toen ik door het open raam plotseling onrustig geschreeuw en geroep uit de tuin hoorde. Aan de overkant was in het hotel duidelijk opschudding ontstaan. Eerder bezorgd dan nieuwsgierig haastte ik me meteen de vijftig passen erheen en trof gasten en personeel in chaotische opwinding aan. Mevrouw Henriette was niet teruggekeerd van haar gebruikelijke avondwandeling over het terras aan zee. Haar man had ondertussen met zijn gebruikelijke stiptheid domino gespeeld met zijn vriend uit Namen. Omdat zij niet thuiskwam, vreesde men dat haar een ongeluk was overkomen.

Als een stier rende de anders zo gezapige, logge man telkens weer naar het strand. Wanneer hij met een door opwinding vervormde stem de naam ‘Henriette! Henriette!’ de nacht in schreeuwde, klonk daarin iets angstaanjagends en oers, als de kreet van een reusachtig dier dat dodelijk gewond was geraakt.

Kelners en piccolo’s renden opgewonden de trappen op en af, alle gasten werden gewekt en de gendarmerie werd gebeld. Te midden van dat alles bleef die dikke man, met zijn vest open, struikelend en stampend rondlopen. Volkomen buiten zichzelf snikte en schreeuwde hij telkens opnieuw de naam ‘Henriette! Henriette!’ de nacht in.

Intussen waren boven de kinderen wakker geworden. In hun nachtkleren riepen ze vanuit het raam naar hun moeder. De vader haastte zich nu weer naar boven om hen gerust te stellen.

En toen gebeurde er iets zo verschrikkelijks dat het nauwelijks na te vertellen is. In ogenblikken van uiterste spanning kan de menselijke natuur zo gewelddadig tot het breekpunt worden uitgerekt, dat zij iemands houding een zo tragische uitdrukking geeft dat geen beeld en geen woord die met dezelfde plotseling inslaande kracht kunnen weergeven.

Plotseling kwam de zware, brede man de kreunende treden af. Zijn gezicht was volkomen veranderd, doodmoe en toch grimmig. Hij hield een brief in zijn hand.

‘Roep iedereen terug!’ zei hij met een stem die nog maar nauwelijks verstaanbaar was tegen het hoofd van het personeel. ‘Roep alle mensen terug. Het is niet nodig. Mijn vrouw heeft me verlaten.’

Er lag waardigheid in de manier waarop deze dodelijk getroffen man zich hield: een bovenmenselijk gespannen zelfbeheersing tegenover al die mensen om hem heen, die zich nieuwsgierig om hem hadden verdrongen en hem aanstaarden, maar zich nu plotseling, ieder afzonderlijk geschrokken, beschaamd en verward, van hem afwendden.

Nog net genoeg kracht restte hem om langs ons heen te wankelen zonder ook maar iemand aan te kijken, en in de leeszaal het licht uit te doen. Daarna hoorden we hoe zijn zware, massieve lichaam met een doffe plof in een fauteuil neerviel. Toen klonk er een wild, dierlijk snikken, zoals alleen een man kan huilen die nog nooit heeft gehuild.

Die elementaire pijn oefende op ieder van ons, zelfs op de geringste onder ons, een bijna bedwelmende macht uit. Geen kelnier en geen uit nieuwsgierigheid toegesloten gast waagde het te glimlachen of ook maar een woord van medeleven uit te spreken.

Zwijgend slopen we een voor een terug naar onze kamers, alsof we ons schaamden voor die verpletterende uitbarsting van gevoel. Alleen daarbinnen, in de donkere ruimte, bleef dat neergeslagen brok mens, helemaal alleen met zichzelf, schokken en snikken in het langzaam uitdovende huis, dat fluisterde, siste, zacht murmelde en ruiste.

Men zal begrijpen dat een gebeurtenis die als een blikseminslag vlak voor onze ogen en zintuigen neerkwam, bij uitstek geschikt was om mensen die anders alleen verveling en zorgeloos tijdverdrijf kenden, hevig op te schudden.

Maar de discussie die daarna zo fel aan onze tafel losbarstte en bijna tot handtastelijkheden opliep, had dit verbijsterende voorval weliswaar als vertrekpunt, maar was in wezen eerder een principieel debat: een woedende botsing tussen vijandige levensopvattingen.

Door de indiscretie van een dienstmeisje, dat de brief had gelezen — de volledig gebroken echtgenoot had hem in machteloze woede tot een prop verfrommeld en ergens op de grond gegooid — was al snel bekend geworden dat mevrouw Henriette niet alleen was vertrokken, maar samen en in onderling overleg met de jonge Fransman. Voor hem begon de sympathie van de meeste mensen nu snel te verdwijnen.

Op het eerste gezicht zou het volkomen begrijpelijk zijn geweest dat deze kleine Madame Bovary haar gezapige, provinciale echtgenoot inruilde voor een elegante, knappe jongeman. Maar wat iedereen in het hotel zo in beroering bracht, was het feit dat noch de fabrikant, noch zijn dochters, noch mevrouw Henriette deze jonge verleider ooit eerder had gezien.

Dat zou betekenen dat dat twee uur durende avondgesprek op het terras en dat ene uur bij de zwarte koffie in de tuin voldoende waren geweest om een onberispelijke vrouw van ongeveer drieëndertig ertoe te brengen haar man en haar twee kinderen nog